

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (8 5) 266 8176, (8 5) 266 8169, faks. (8 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2004 M. BALANDŽIO 29 D. NUTARIMO NR. 526 „DĖL DIENPINIGIŲ IR KITŲ KOMANDIRUOČIŲ IŠLAIDŲ APMOKĖJIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTO

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija teikia svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 29 d. nutarimo Nr. 526 „Dėl dienpinigių ir kitų komandiruočių išlaidų apmokėjimo“ pakeitimo“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projekto tikslas – užtikrinti teisinį aiškumą ir darbuotojų lygiateisiškumą tais atvejais, kai susitariama dėl maksimalių dienpinigių dydžių mažinimo, mažinti darbdavių piktnaudžiavimą išmokamomis dienpinigių sumomis ir palengvinti įrodinėjimą darbo ginčų komisijose, taip pat patikslinti teisinį dienpinigių mokėjimo reglamentavimą.

Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VDI), atlikdama patikrinimus ir nagrinėdama darbo ginčus, nustato, kad darbdaviai darbo sutartyse nenurodo konkretaus dienpinigių procento, o tik nurodo, kad jie bus ne mažesni kaip 50 procentų Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų maksimalių dienpinigių dydžių, ir moka darbuotojams skirtingas dienpinigių už atitinkamus komandiruočių laikotarpius sumas, taip pat jie nesilaiko ir darbuotojų lygiateisiškumo principo – tomis pačiomis kryptimis vykstantiems tų pačių rūšių pervežimus vykdantiems darbuotojams toje pačioje įmonėje mokami skirtingų dydžių dienpinigiai. Darbuotojai sulaukia darbdavių paaiškinimų, pakartojamų ir nagrinėjant darbo ginčus, kad dienpinigių suma mažinama atsižvelgiant į darbuotojo darbo kokybę, aplinkybes, nepriklausančias nuo darbuotojo, dėl kurių užduotys neįvykdytos per nustatytą terminą, padarytus tariamus darbo pareigų pažeidimus ir pan. Kitaip tariant, darbuotojui iš dienpinigių išskaitoma tam tikra suma, o tai prieštarauja Lietuvos Respublikos darbo kodekso 150 straipsnio 1 daliai ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 739 straipsniui. Taip labai sumažėja darbuotojui faktiškai išmokama dienpinigių už komandiruočių praleistą laiką suma ir galimybė padengti jo patirtas dėl pasikeitusios darbo vietos padidėjusias išlaidas.

Nutarimo projektu siūloma palikti galimybę profesinei sąjungai ir darbdaviui susitarti dėl mažesnių dienpinigių taikymo kolektyvinėje sutartyje, o jei jos nėra – vietiniame norminiame teisės akte. Jų dydis negali būti mažesnis kaip 50 procentų Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų maksimalių dienpinigių dydžių, tačiau konkretūs dienpinigių dydžiai turės būti papildomai diferencijuoti pagal objektyvius kriterijus (pavyzdžiui, valstybę, į kurią darbuotojas komandiruojamas; tarptautinio pervežimo rūšį, krovinio pobūdį, komandiravimo trukmę, ekonominės veiklos sezoniškumą, cikliškumą ir kt.). Tai leis sumažinti galimybę darbdaviams piktnaudžiauti ir išmokėti skirtingas dienpinigių sumas, taip pat bus palengvintas įrodinėjimas, kilus darbo ginčui.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kitos institucijos ir socialiniai partneriai diskutavo dėl susitarimo dėl krovinių pervežimo kelių transportu tarptautiniais maršrutais darbuotojų darbo sąlygų, kuriame, be kita ko, buvo nustatyta, kad, jeigu susitariama dėl mažesnių nei maksimalūs

dienpinigių dydžių taikymo, konkretūs jų dydžiai diferencijuojami pagal objektyvius iš anksto nustatytus kriterijus, tačiau bendro sutarimo šiuo klausimu jie nepasiekė.

Vis dažniau dirbama nuotoliniu būdu, o tam tikrais atvejais susitariama dėl nuotolinio darbo atlikimo darbo sutarties šalių sulygtoje vietoje užsienio valstybėje. Pagal dabartinę teisinę reguliavimą neaišku, kaip turėtų būti mokami dienpinigiai, kai taikoma Lietuvos Respublikos teisė, tačiau darbuotojas komandiruojamas ne iš Lietuvos, o iš kitos valstybės, kurioje darbuotojas atlieka funkcijas. Nutarimo projekto nuostatos suvienodintos su Komandiruočių sąnaudų atskaitymo iš pajamų taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. 99 „Dėl Komandiruočių sąnaudų atskaitymo iš pajamų taisyklių patvirtinimo“, 11⁷ punktu.

VDI sulaukia klausimų dėl dienpinigių mokėjimo tvarkos ir terminų tuo atveju, kai darbuotojas siunčiamas į ilgesnės trukmės komandiruotes arba kai darbuotojo komandiruotė prasideda vieno mėnesio pabaigoje ir baigiasi kitą mėnesį. Dienpinigių mokėjimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 526 „Dėl dienpinigių ir kitų komandiruočių išlaidų apmokėjimo“ (toliau – Aprašas), 9 punkte numatyta, kad, jeigu kolektyvinėje ar darbo sutartyje ir (arba) valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vidaus teisės aktuose nenustatyta kitaip, ne vėliau kaip paskutinę darbo dieną iki komandiruotės pradžios darbuotojui privalo būti išmokėtas ne mažesnis kaip 50 procentų už komandiruotę apskaičiuotų dienpinigių avansas. Aprašo 10 punkte numatyta, kad, komandiruotam darbuotojui grįžus iš komandiruotės, dienpinigiai perskaičiuojami ir neišmokėta jų dalis išmokama ne vėliau kaip darbo užmokesčio mokėjimo dieną.

Pažymėtina, kad dienpinigių paskirtis – padengti padidėjusias išlaidas, susijusias su tuo, kad darbuotojas dirba kitoje, negu yra nuolatinė jo darbo funkcijų atlikimo vieta, vietoje. Kadangi maksimali komandiruotės trukmė teisės aktuose nenumatyta (neribojama), darbuotojams, išsiųstiems į komandiruotę, išmokamas avansas, o likusi dienpinigių dalis, skirta padidėjusioms išlaidoms padengti, gali būti išmokama tik pasibaigus komandiruotei. Todėl tikslinga numatyti likusios neišmokėtos su avansu dienpinigių dalies mokėjimą kartu su darbo užmokesčiu, nes darbo užmokesčio mokėjimo metu jau aišku, kiek konkretų mėnesį ir kurioje šalyje darbuotojas vykdė darbo funkcijas.

Atkreiptinas dėmesys į darbo ginčų, kylančių transporto sektoriuje, statistiką. 2021 m. I–III ketvirtį gauta 4 282 prašymai išnagrinėti ginčą, iš jų 795 prašymai (apie 19 proc.) – transporto sektoriuje. Pagrindinės ginčų kilimo priežastys – avanso ir dienpinigių mokėjimo tvarka. Darbo ginčų komisijoje 102 prašymai išnagrinėti ginčą (apie 13 proc.) buvo pateikti dėl nesumokėtų dienpinigių išieškojimo ir 503 prašymai (apie 63 proc.) – dėl avanso grąžinimo, todėl daroma išvada, kad darbuotojams kyla gana daug problemų, susijusių su dienpinigių ir avanso mokėjimu transporto įmonėse.

Darbuotojai komandiruotės metu patiria papildomų išlaidų, kurios nekompensuojamos ar kompensuojamos tik komandiruotės pabaigoje, todėl dažnai tokias išlaidas jie turi padengti savo lėšomis. Be kita ko, darbuotojai jaučiasi nesaugūs dėl galimo dienpinigių sumažinimo komandiruotės pabaigoje, t. y. likusi dienpinigių dalis gali būti neišmokama ar išmokama ne visa, pavyzdžiui, visa dienpinigių suma mažinama dėl „nuobaudų“ (komandiruotės metu sunaudota per daug kuro, įvyko avarija, per ilgai užtruko ir t. t.). Darbuotojui dienpinigius išmokant kas mėnesį, galimai mažinami būtų tik paskutinio kalendorinio mėnesio dienpinigiai (nes kiti jau būtų buvę sumokėti). Šiuo metu galiojantis teisinis reglamentavimas neįpareigoja darbdavių dienpinigius mokėti kartu su darbo užmokesčiu, todėl nėra teisinio pagrindo jų reikalauti anksčiau, nei pasibaigus komandiruotei, nepaisant to, kokia komandiruotės trukmė, kokioje šalyje darbuotojas dirba ir kokios jo padidėjusios išlaidos komandiruotės metu, kurias ne visais atvejais galima padengti dienpinigių avansu.

Priėmus Nutarimo projektą, priimti naujų teisės aktų, pripažinti netekusiais galios ar keisti galiojančių teisės aktų nereikės.

Nutarimo projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Kadangi teisinis reguliavimas nėra keičiamas iš esmės, vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas ir numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma nerengiama. Nutarimo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje.

Nutarimo projektas buvo teiktas išvadoms gauti Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, VDI, Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos transporto saugos administracijai ir Lietuvos Respublikos trišalėje taryboje atstovaujančioms įstaigoms bei organizacijoms: Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijai, Lietuvos profesinei sąjungai „Solidarumas“, Lietuvos paslaugų sferos darbuotojų profesinei sąjungai, Lietuvos profesinei sąjungai „Sandrauga“, Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacijai, asociacijai „Investuotojų forumas“, Lietuvos pramonininkų konfederacijai, Lietuvos verslo konfederacijai, Lietuvos darbdavių konfederacijai, Panevėžio prekybos, pramonės ir amatų rūmams, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmams, Lietuvos profesinių sąjungų aljansui, Vairuotojų profesinei sąjungai, Lietuvos nacionalinei vežėjų automobiliais asociacijai „Linava“, Tarptautinio transporto ir logistikos aljansui, Lietuvos vežėjų sąjungai, Lietuvos mažų ir vidutinių vežėjų konfederacijai, Lietuvos statybininkų asociacijai ir Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacijai.

Patikslintas Nutarimo projektas pakartotinai buvo pateiktas išvadoms gauti 2022 m. vasario 1 d. (TAIS Nr. 21-33089(2)). Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, VDI pastabų ir pasiūlymų dėl patikslinto Nutarimo projekto neturėjo. Nutarimo projektas patikslintas įvertinus Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (papildomai suderinta ir darbo tvarka) ir Tarptautinio transporto ir logistikos aljanso pastabas. Dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, teikiama derinimo pažyma.

Nutarimo projektą parengė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus vyresnioji patarėja Jelena Polijančuk (tel. +370 685 10 369, el. p. Jelena.Polijancuk@socmin.lt).

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas ir jo lyginamasis variantas, 4 lapai.
2. Nutarimo projekto antikorupcinio vertinimo pažyma, 5 lapai.
3. Derinimo pažyma, 5 lapai.
4. Suinteresuotųjų institucijų ir organizacijų pastabos, 14 lapų.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Monika Navickienė

Jelena Polijančuk, tel. +370 685 10 369, el. p. Jelena.Polijancuk@socmin.lt